

IMPLICAREA NATO ÎN SECURITATEA ENERGETICĂ

NATO INVOLVEMENT IN ENERGY SECURITY

Contraamiral de flotilă (r) prof. univ. dr. Marius HANGANU*

Securitatea energetică implică analiza și stabilirea măsurilor de securitate în trei domenii principale: resurse, consumatori și infrastructuri.

Uniunea Europeană și statele membre NATO depind, de obicei, de surse de energie situate departe de frontierele lor, în multe cazuri, în regiuni cu instabilitate politică sau economică și un grad scăzut de securitate. Implicarea structurilor NATO în probleme de securitate energetică este o chestiune la ordinea zilei, care nu a fost abordată în detaliu de către analiști și cercetători. NATO, ca organizație politico-militară de securitate și apărare este singura structură multinațională capabilă de a acționa eficient în materie de securitate energetică.

Cuvinte cheie: energie; petrol; hidrocarburi; NATO și energia; rezerve de petrol arctice; securitate energetică.

Energy security implies analyzing and establishing security measures in three main areas: resources, consumers and infrastructures.

European Union and NATO member states usually depend on energy sources located far from their frontiers, in many cases located in regions with political or economical instability and a low degree of security.

NATO structures involvement in the matter of energy security is an issue of the day that has never been approached in detail by analysts and researchers. NATO, as a political-military organization of security and defense is the only multinational structure capable of acting efficiently in the matter of energy security.

Key words: energy; oil; hydrocarbons; NATO and energy; Arctic oil reserves; energy security.

* Profesor universitar dr., Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București; e-mail: mhanganu49@yahoo.com

Pentru orice țară din lume securitatea energetică este una din priorități, astfel că, de cele mai multe ori face parte din securitatea națională. De altfel, se poate observa aceasta și din faptul că în 2006, la Summit-ul țărilor NATO de la Riga, guvernele țărilor aliate au hotărât ca NATO să reflecteze asupra rolului pe care îl are și-l poate avea Alianța în domeniul securității energetice, iar la Summit-ul de la București, din 2008, s-a căzut de acord asupra unor principii și domenii de acțiune.

Securitatea energetică presupune analiza și stabilirea unor măsuri de securitate în trei domenii: resurse, consumatori și infrastructuri.

Țările Uniunii Europene și cele NATO, depind în general de surse de energie situate departe de frontierele lor, de multe ori aceste surse fiind în regiuni instabile politic sau economic și cu un grad redus de securitate.

Implicarea structurilor NATO în problema securității energetice este o problemă de actualitate care nu a fost abordată în amănunt de analiști și cercetători.

NATO, ca organizație politico-militară de securitate și apărare este singura structură multinațională capabilă să acționeze eficient în privința securității energetice. Așa cum aprecia un oficial american (Richard Lugar, președintele Comisiei Senatoriale pentru Afaceri Externe Americane) în viitor, penuria de energie și manipularea materialelor energetice vor constitui sursa cea mai probabilă de conflict armat în Europa și țările vecine, iar NATO se va implica în securitatea energetică prin capacitățile sale navale, terestre și intelligence.

NATO trebuie să intervină pentru impunerea unui anumit tip de comportament în sistemul securității energetice, dar și pentru descurajarea conflictualității militare generate de problemele energetice. Potrivit conceptului strategic NATO, întreruperea aprovizionării cu resurse vitale sau criza generată de o astfel de întrerupere constituie un risc care poate deveni amenințare.

După Summit-ul de la Riga, din 2006, unde s-a pus o astfel de problemă, a fost elaborat un raport intitulat „Rolul NATO în materie de securitate energetică”, unde au fost stabilite principiile acțiunii NATO în acest domeniu.

Pe baza principiilor respective, NATO va acționa în următoarele domenii: fuzionarea și partajarea informațiilor; proiectarea stabilității; promovarea cooperării internaționale și regionale; sprijinul gestionării consecințelor și sprijinirea protecției infrastructurilor energetice esențiale.

La Summit-ul de la București, din 2008, Consiliul a fost însărcinat să elaboreze un raport de sinteză asupra progreselor realizate în domeniul securității energetice. De aici rezultă misiuni noi, o organizare specifică a mijloacelor militare și un cadru politic care constă în parteneriate spre toate orizonturile. Operația Active Endeavour din Mediterana constituie un prim exemplu. Forțele maritime ale

NATO asigură securitatea principalelor rute de transport al produselor energetice. În acest sens, NATO cooperează cu țările partenere în cadrul Parteneriatului pentru Pace și în cel al Programului pentru știință în serviciul păcii și securității¹ și cu alte acorduri. În cadrul acestui Program, a fost elaborat un studiu-pilot care a examinat siguranța și securitatea anumitor mijloace maritime și punctelor (strâmtoarelor) strategice de tranzit în cazul unor eventuale atacuri teroriste.

Activitățile organizate în cadrul acestor programe constituie principalul cadru de cooperare, chiar dacă există și aranjamente bilaterale. Domenii, precum cele care se referă la reforma apărării, protecția infrastructurilor esențiale, cooperarea în lupta împotriva terorismului și protecția mediului, au efecte și incidențe asupra securității resurselor². Problema securității energetice, îndeosebi cea a aprovizionării cu resurse vitale, face parte, de acum, din atribuțiile pe care NATO și le asumă. Acest domeniu este foarte vast. El include nu numai petrolul, gazele, cărbunele sau energia nucleară, ci și minereurile strategice și chiar apa și alimentele.

Pe plan strategic, NATO este o platformă specială care generează și proiectează stabilitate, oferind un cadru transatlantic unic de dialog și cooperare în probleme politice și de securitate. Astăzi, Alianța întreprinde consultații asupra riscurilor imediate în domeniul securității energetice. NATO promovează, în egală măsură, cooperarea internațională și regională în materie de securitate energetică. Acest lucru este posibil, întrucât, printre partenerii NATO, se află atât mari producători de petrol și gaz – Rusia, Kazahstan, Azerbaidjan, Turkmenistan –, cât și țări de tranzit, precum Ucraina și Georgia. Desigur, și față de marii producători din Golf, care nu sunt parteneri NATO, Alianța are preocupări pentru a examina probleme deosebit de importante, care țin, deopotrivă, de riscuri, dar și de oportunități. Pentru marii producători de resurse energetice, dar care nu sunt parteneri NATO, Alianța are abordări speciale.

De asemenea, NATO are posibilitatea de a furniza mijloacele de fuzionare și de partajare rapidă a informațiilor care provin din surse multiple. Această capacitate permite analiza vulnerabilităților energetice strategice. Evident, NATO dispune și de instrumente de analiză necesare cunoașterii exacte a situației, a pericolelor, amenințărilor și vulnerabilităților energetice și a riscurilor care rezultă.

NATO poate oferi nu doar expertiză, ci și modalități de acțiune în ceea ce privește gestionarea consecințelor, sau a efectelor, întrucât, în cei peste 60 de ani de experiență, s-au acumulat nu doar cunoștințe și abilități, ci și o rețea de experți la care se poate apela pentru astfel de situații.

¹ Este vorba de vechiul Comitet privind provocările societății moderne.

² Les Dossiers de l'OTAN, www.nato.int/issues/energy_security/practice-f.html.

De asemenea, Alianța poate furniza sprijin foarte consistent în ceea ce privește protecția infrastructurilor energetice esențiale.

Dimensiunile activităților NATO în domeniul securității energetice sunt următoarele: consultare, cooperare și sprijin.

NATO desfășoară deja trei operații care au ca efect și sprijinirea securității energetice: Active Endeavour (amintită mai sus), împotriva terorismului, Allied Provider, împotriva pirateriei și Allied Protector, în largul coastelor Somaliei pentru protejarea navelor comerciale care trec pe aici.

Există, de asemenea, un Centru Euroatlantic de Coordonare a Reacțiilor în caz de Catastrofe (EADRCC), care se ocupă, deopotrivă, de coordonarea eforturilor în astfel de situații și de gestionare a consecințelor.

Implicarea Alianței în securitatea energetică presupune, deopotrivă, elaborarea unor politici adecvate, dar și o adaptare a capacităților și capabilităților strategice la astfel de cerințe, potrivit conceptului strategic din 1999, abordărilor ulterioare și cerințelor care devin din ce în ce mai stringente. Ele au făcut obiectul noului concept strategic al Alianței din 2010.

Cerințele de securitate energetică sunt mari, numeroase și stringente. Există numeroase presiuni, provocări, chiar sfidări, dar mai ales pericole și amenințări de acest gen; consumul energetic crește exponențial și, odată cu el, și vulnerabilitățile energetice. Cele mai mari vulnerabilități sunt legate de rutele de transport, de infrastructurile esențiale, de situația rețelelor, a conductelor, a infrastructurilor portuare și, mai ales, a punctelor obligatorii de trecere.

Prin Marea Roșie și prin Golful Aden, trece o mare parte dintre rutele de transport comercial mondial. În jur de 25 % din transporturile mondiale de petrol trec prin Djibouti. În această zonă, s-a dezvoltat o piraterie greu de stăvilit. Răspunzând unei cerințe a ONU, Alianța Nord-Atlantică a decis, la finele anului 2008, să trimită nave de război pentru a combate pirateria somaleză. Obiectivul acestor misiuni este acela de a proteja navele Programului Alimentar Mondial (PAM) cu ajutoare pentru somalezi, dar și navele comerciale ale țărilor aliate. De fapt, NATO este în curs de a instala o poliție militară navală într-o regiune pe unde trec o parte importantă dintre transporturile energetice occidentale.

Africa este deja o zonă de interes strategic pentru Uniunea Europeană și, evident, pentru NATO și din perspectiva securității energetice a spațiului euroatlantic.

Problematika securității energetice privește întreaga lume, iar NATO – în calitatea sa de cea mai puternică structură militară și politico-militară din lume - nu poate rămâne indiferentă față de situația din America Latină, chiar dacă sfera ei de „competență” nu vizează, decât indirect (adică prin interesul SUA) și zona latino-americană. Și alte țări de pe continentul latino-american, în afară de Venezuela,

dispun de resurse energetice. În acest timp au fost descoperite noi zăcăminte de astfel de resurse în mare.

Apreciem că, în viitorul apropiat, NATO își va concentra atenția asupra securității resurselor energetice, îndeosebi a infrastructurilor energetice, din zona de est și sud-est, cu accent pe bazinul Mării Negre. Este și unul dintre motivele importante pentru care efortul apărării antirachetă s-a orientat și spre această regiune. Această realitate se înscrie, după opinia noastră, în logica implicării americane și, respectiv, a Alianței, în securitatea regiunii.

Deși nu există un interes special prioritar al țărilor NATO pentru resursele energetice și de securitate din zona latino-americană, această zonă nu poate și nu trebuie să fie situată în afara unui concept strategic de securitate energetică globală, în care NATO are și va avea din ce în ce mai mult un rol foarte important. În 2006, NATO a participat la manevre în Marea Caraibilor, denumite „Cofraternitate cu Americanii“. Scopul real al manevrelor a fost consolidarea relațiilor militare și coordonarea eforturilor pentru lupta împotriva traficantilor de droguri și a terorismului. În același timp, s-au vizat și probleme care țin de resursele energetice și de securitatea energetică, mai ales că, recent, au fost descoperite zăcăminte și în mare.

Politica unora dintre statele latino-americane este de a reduce dependența de Statele Unite. În acest sens, 12 state din America de Sud au constituit Uniunea Națiunilor Sud-Americane (UNASUR). Este vorba de o reuniune economică, monetară și politică, dar ea include, în egală măsură, și aspecte militare importante, cum ar fi apărarea militară comună a resurselor, îndeosebi energetice, în fața unei agresiuni. Constituirea unor alianțe de acest tip, deși este îndreptățită, nu duce la un echilibru strategic, ci, dimpotrivă, la accentuarea falțiilor strategice care deja se conturează în bătălia pentru piețe și resurse energetice, inclusiv prin mijloace militare și mai ales politico-militare.

În ianuarie 2009, Joop de Scheffer a declarat că Oceanul Arctic devine o regiune de interes strategic pentru NATO. Topirea ghețarilor și scumpirea barilului de petrol ar putea duce, la crearea unor condiții favorabile exploatarea uriașelor resurse energetice din zona arctică. De unde rezultă că, pe termen mediu și lung, NATO se va implica semnificativ, prin Statele Unite, Canada și țările europene nordice care fac parte din Alianță, în strânsă cooperare cu Uniunea Europeană, în bătălia pentru petrolul din Arctica.

Dintre cele opt țări care au litoral la Oceanul Arctic Rusia, Canada, Norvegia, Statele Unite, Islanda, Suedia, Finlanda și Danemarca (prin Groenlanda), cinci sunt membre NATO. Este în interesul acestor țări, al Alianței și al UE să asigure controlul și securitatea acestor noi resurse energetice, deși ele nu sunt nici

evaluate, nici probate în totalitate. În acest moment, Consiliul NATO-Rusia nu găsește prea multe puncte comune, ci doar suporturi de competiție și concurență.

Mediul marin dispune de resurse bogate, care stau la baza a numeroase activități economice. El poate genera numeroase și variabile resurse energetice, inclusiv petrol și gaze naturale. Resursele energetice pe care le oferă mările și oceanele pentru producerea energiei alternative, precum energia maremotrică și energia valurilor sau parcurile eoliene din largul mării sunt subexploatate, iar în 2005 reprezentau 121 de milioane de euro³. Mediul marin așteaptă încă o serioasă centrare a eforturilor cercetării științifice pentru exploatarea potențialului deosebit al acestuia, îndeosebi a celui energetic. Concomitent cu cercetările pentru descoperirea de noi resurse și pentru probarea acestora, se desfășoară programe și proiecte foarte consistente pentru securitatea resurselor.

În acest context, crește tot mai mult interesul pentru Arctica⁴. Este un interes complex, preponderent energetic, întrucât Arctica reprezintă etapa a treia și ultima, după Orientul Mijlociu și zona off shore rusească, înainte de a se trece la ceea ce numim „tehnici de extracție avansate”⁵. Este posibil ca zona arctică, după unele opinii, să reprezinte teatrul de conflict al secolului al XXI-lea. Această perspectivă reprezintă o foarte serioasă provocare pentru NATO. Arctica va fi altceva decât diferendele teritoriale de altădată, care au generat și generează încă conflictualitatea lumii. NATO trebuie să răspundă adecvat acestei noi provocări, prin toate mijloacele și capacitățile necesare – politice, diplomatice și militare –, în primul rând, pentru a nu permite degradarea situației și izbucnirea unui conflict major între țările care au început deja să-și dispute zona arctică.

Arctica aparține deopotrivă unor state, dar și planetei, oceanului planetar, neîmpărțit încă între statele lumii. Arctica se situează dincolo de cercul polar, înconjoară și include Polul Nord, dar și Groenlanda – teritoriu autonom al Danemarcei, dar care își dorește deja independența⁶ –, precum și părțile nordice, de dincolo de cercul polar, ale Rusiei, Canadei, Statelor Unite, Islandei, Norvegiei, Suediei, Finlandei și, în totalitate, Oceanul Arctic. Regiunea de dincolo de cercul polar se întinde pe 8% din suprafața globului, dar are ceva mai puțin de 1 % din populația lumii, cei mai mulți dintre acești locuitori fiind pe teritoriul polar care aparține Rusiei.

³ <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=fr&ihmlang=ro=478227:cs&page=accesat> la 10.01.2010.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=fr&ihmlang=ro=478227:cs&page=>, *Ibidem* accesat la 10.01.2010.

⁵ Arctica – țînutul urșilor (αρτος, artos – urs).

⁶ Groenlanda a obținut, prin referendum, o autonomie consolidată care a intrat în vigoare la 21 iunie 2009.

Țările riverane Arcticii au constituit trei mari foruri de cooperare regională:

- Consiliul Arcticii, creat în 1996, la inițiativa Canadei, care face parte din NATO. Consiliul Arcticii reunește cele opt state arctice și populațiile autohtone și, în plus, Marea Britanic, Olanda și Polonia.

- Cooperarea din Barents, creată la 11 ianuarie 1993, din inițiativa Norvegiei, pentru a favoriza contactele între țările din regiunea Barents și dezvoltarea economică a zonei. Consiliul euroarctic al Mării Barents reunește miniștrii afacerilor externe ai celor șase țări membre și ai Comisiei Europene, Franța având statut de observator.

- Consiliul Statelor Mării Baltice (CSMB), care a fost creat în 1992, reunește țările riverane acestei mări și favorizează cooperarea interarctică.

Cu prilejul unei reuniuni din 2008 a Consiliului Arcticii, statele membre au confirmat menținerea acordurilor rezultate din Convenția Națiunilor Unite de la Montego Bay (CMB) din 10 decembrie 1982 asupra dreptului mării, care reglementează crearea zonelor economice exclusive (ZEE) și mai ales asupra teoriei sectoarelor⁷. Sunt discuții serioase în legătură cu această teorie insuficient de clară. De această teorie, a beneficiat cel mai mult Rusia, care are 160 grade lungime din țărmul arctic, însușindu-și „partea leului” în 1926. Alte trei state riverane (Danemarca, Norvegia și Statele Unite) s-au opus, iar Canada a renunțat. Rusia își menține reclamația privind drepturile sale asupra platoului continental dincolo de zona de 200 de mile. Printre obiectivele expediției „Arctica 2007”⁸ s-au situat și cele referitoare la precizarea limitelor platoului continental rus în regiunea care se întinde, potrivit celor comunicate de agenția Novosti, de la Insulele Noua Siberie până la Polul Nord. Dacă se demonstrează că dorsalele Lomonosov și Mendeleev, care ajung până în Groenlanda, constituie o prelungire geologică a platoului continental rus, Rusia ar putea reclama drepturi de exploatare a unei suprafețe suplimentare de 1,2 milioane de kilometri pătrați în Arctica și de valorificare a zăcămintelor de petrol și de gaz din triunghiul Ciukotka-Murmansk-Polul Nord. Dealtfel, obiectivul central al acestei expediții a fost acela de a proba că platoul continental rus se întinde până la Polul Nord.

Bătălia pentru resursele energetice de sub Arctica se duce îndeosebi între cele opt state riverane.

⁷ Această teorie dă dreptul statelor care dispun de un litoral arctic la o suveranitate asupra zonelor emergente.

⁸ Două batiscafuri rusești au coborât la 4.261 metri adâncime și 4.302 metri sub Polul Nord, pentru prima dată în istoria explorărilor polare, pentru cercetări și plantarea unui drapel al Rusiei și a unei capsule cu un mesaj către generațiile viitoare, în cadrul expediției *Arctica 2007*. Cercetătorii au rămas pe fundul oceanului 40 de minute. Cele două echipaje, aparținând Institutului de Cercetări Arctice și Antarctice, au realizat programul propus.

Rusia a fost prima dintre țările nordice care a depus, în anul 2001, la ONU, o cerere de fixare a limitelor exterioare ale platoului său continental. Aceasta cerere vizează nu numai Arctica, ci și Marea Ohoțk și Marea Bering. Comisia ONU a examinat, în 2002, cererea Rusiei și a ajuns la concluzia că datele furnizate de Moscova nu sunt suficiente pentru a clasifica zonele indicate din Oceanul Arctic ca făcând parte din platoul continental rus și a recomandat un studiu complementar.

Statele Unite revendică apele costiere care se întind până la 600 de mile de la Alaska, dar, pentru aceasta, americanii trebuie să ratifice Convenția asupra dreptului mării.

Canada a ratificat această convenție, dar revendică partea sa din Arctica. Canada a criticat expediția rusă, acuzând-o că fixează limitele platoului continental cu metode medievale, ca și cum ne-am afla în epoca marilor descoperiri geografice și nu în cea a politicii moderne. După afirmațiile canadienilor, nu putem să mergem undeva în lume, să plantăm un drapel acolo și să afirmăm că teritoriul respectiv ne aparține. Afirmația aparține șefului diplomației canadiene, Peter MacKay. În replică, ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, a precizat că problema trebuie soluționată potrivit Convenției internaționale asupra dreptului mării, în cadrul mecanismelor create pentru fixarea limitelor platoului continental.

Bătălia pentru Arctica va fi din ce în ce mai acută și mai greu de gestionat, întrucât miza este foarte mare. Sub calota de gheață se pare că se află cele mai mari rezerve de energie ale lumii.

Potrivit estimărilor specialiștilor, mai ales ale celor de la Rosneft, până în anul 2030, vor trebui cheltuiți 345 de miliarde de euro pentru a efectua prospectări și a proba existența acestor resurse și încă o sumă foarte substanțială pentru a le pune în valoare. Aceste sume nu sunt prevăzute în niciun buget, iar companiile rusești Gazprom și Rosnet n-au nici experiența, nici tehnologiile necesare pentru a lucra în condițiile platoului continental arctic, după cum afirmă Mihail Krutikin⁹ de

⁹ „Evaluările rezervelor hidroenergetice ale Oceanului Arctic țin de ficțiune. Doar bazinul mării Barents și bazinul Kara sunt mai mult sau mai puțin studiate, cel puțin din punct de vedere seismic, dar n-a fost efectuat niciun foraj în marea majoritate a sectoarelor descoperite. În rest, sunt doar ipoteze. După datele Ministerului rus al Resurselor Naturale, în apele rusești (Barents, Peciora, Kara, Ciukotka, Siberia Orientală și Laptev), rezervele de petrol sunt evaluate la 418 milioane de tone și cele neprobate la 9,24 miliarde, iar în ceea ce privește gazul, la 7.700 și, respectiv, 88.300 miliarde metri cubi. Prețul de extracție pe mia de metri cubi de gaz de la Iamal, evaluat de Gazprom, este de 91 de dolari, față de 7-10 dolari din imensele zăcăminte vechi ale consorțiului, moștenite de la Uniunea Sovietică. Dar cifrele se pot dubla și chiar tripla. În concluzie, extracția nu este rentabilă decât dacă vor crește foarte mult prețurile pe piața petrolului, în așa fel încât să se impună și exploatarea acestor zăcăminte. (http://fr.nan.m/world/20080530/1_Q8909905.html. accesat ultima oară la 04.01 2010).

la agenția Rusenergy. La urma urmei, afirmă același analist, tot ce se spune despre petrolul din Arctica este doar o ficțiune, nimic probat.

Crusta de gheață permite rentabilizarea coridoarelor de transport, îndeosebi a două dintre ele:

1. Marea rută nordică, care înconjoară continentul eurasiatic prin nord și permite trecerea din Atlantic în Pacific în lungul coastelor Siberiei. Acest coridor are o lungime de 13.000 km, traversează mările Kara, Laptev, a Siberiei orientale și Ciukotka. Este considerată calea cea mai scurtă, unica accesibilă, care leagă Murmanskul de Vladivostok și zăcămintele naturale ale Marelui Nord rus, Siberiei și Extremului Orient între ele. De asemenea, petrolierele americane care transportă petrolul de la Murmansk fac, până la destinație, doar două săptămâni, pe când transportul petrolului din Golful Persic spre Statele Unite durează cel puțin o lună. Ruta maritimă de nord a fost deschisă în 1991. Pentru a o dezvolta, rușii vor realiza, începând cu 2010, o flotă de 75 de nave cu etrava și coca întărite (spărgătoare de gheață), pentru exporturile de petrol și de gaz din Marele Nord rus.

2. Ruta Polului Arctic, care leagă portul Murmansk de portul Churchill din nordul Canadei. Această rută funcționează din iulie și până în octombrie și va fi drumul cel mai scurt pentru transportul petrolului rusesc în Canada și Statele Unite. SUA și Canada sunt țări NATO și este în interesul Alianței ca ruta respectivă să fie securizată.

Fiecare dintre țările vecine zonei arctice consideră că are anumite drepturi asupra acestei zone. Rusia a dezvoltat în acest sens și o componentă militară substanțială, pentru a face față situației, în cazul unui conflict de proporții. Presa a dat amploare acestei competiții pentru Arctica, denumind-o „Bătălia pentru Arctica” sau, și mai rău „Războiul Rece pentru Arctica”. Rusia patrulează în zonă cu avioane de vânătoare, submarine și dezvoltă programul „Bulava”¹⁰, în sensul că se pregătește pentru a-și apăra frontierele. Au avut însă loc și manevre militare americane, timp de 12 zile, în Alaska, cu participarea a peste 5.000 de oameni, 120 de avioane și mai multe nave de război.

Există teama de o posibilă alianță Rusia – China pentru controlul rezervelor din nordul heartland-ului eurasiatic. De altfel, cu aproape două decenii în urmă, Rusia, China, Coreea de Nord, Coreea de Sud și Japonia au realizat un

¹⁰ Racheta balistică Bulava, este varianta maritimă a complexului strategic terestru Topol-M, fiind destinată să echipeze submarinele moderne de tip Boree (proiectul 955). Aceste submersibile constituie vârful de lance al Forțelor Strategice Nucleare rusești în secolul al XXI-lea, după cum a afirmat comandantul Forțelor Navale rusești. Primul eseu cu Bulava (R-30, în denumirea rusă), cu o bătaie peste 8.000 km și putând să fie echipată cu 10 capete autodirijate, s-a efectuat la 27 septembrie 2005, de pe submarinul purtător de rachete strategice Dmitri Donskoï din Flota Nordului. (<http://fr.rian.ru/defence20080530/108898973.html>, accesat ultima dată la 04.02.2010.

forum economic denumit Forumul economic Asia de Nord-Est¹¹ constituit în principal pentru exploatarea petrolului siberian și crearea unor rezerve strategice de hidrocarburi, dar și pentru o dezvoltare economică durabilă.

Arctica este o nouă tablă de șah. Mutarea efortului strategic spre Arctica concentrează efortul american din cele două oceane – Atlantic și Pacific – și marginalizează cumva Europa. NATO va trebui să găsească o soluție pentru armonizarea intereselor țărilor europene membre ale Alianței cu cele ale Statelor Unite și Canadei privind politicilor și strategiilor energetice euroatlantice pentru zona arctică. Este una dintre cele mai importante misiuni viitoare ale Alianței.

Implicarea NATO în securitatea energetică din zona arctică ar diminua această perspectivă conflictuală. Oricum, este necesar ca NATO să se implice în securitatea Nordului energetic.

Concluzionând, putem spune că implicarea NATO în securitatea energetică, în cooperare cu UE și cu marile țări producătoare și consumatoare de energie, devine o componentă esențială a filosofiei și fizionomiei politicii și strategiei Alianței, a noului concept strategic și prin aceasta, se realizează deja una dintre dimensiunile extinderii funcțiilor și competențelor Alianței în secolul XXI. Țările care fac parte din NATO și cele ale UE trebuie să constituie și să prezinte un model de coerență și integralitate în constituirea unui suport de securitate națională, regională și globală, bazat, în primul rând, pe securitatea energetică.

BIBLIOGRAFIE

*** Les Dossiers de l'OTAN, www.nato.int/issues/energy_security/practice-f.html.

[http://eurollex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=fr&ihmlang=ro=478227:cs&page=accesat la 10.01.2010.](http://eurollex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=fr&ihmlang=ro=478227:cs&page=accesat%20la%2010.01.2010)

¹¹ Forumul Economic Asia de Nord-Este este o organizație neguvernamentală, creată în 1991. Regiunea Asia de Nord-Est cuprinde China, Japonia, Coreea de Nord, Coreea de Sud, Mongolia și regiunea Extremului Orient din Rusia.